

Tisza partján lakom

Tisza-kécskei kisiskolások helyismereti munkafüzete

2001-ben adta ki Tisza-kécske tanítóinak és tanárainak nyolctagú munkacsoportja Nagy Lászlóné vezetésével azt a gonddal és szeretettel összeállított 135 oldalas munkafüzetet, amely a kisiskolások helyismereti oktatását kívánja szolgálni. A kiadvány alcíme: „Helytörténeti munkafüzete a tisza-kécskei általános iskolák 1–4. osztályos tanulói számára”. A kiadvány témakörei – az alcímtől eltérően és nagyon helyesen – nem csak történeti jellegűek, hiszen szorosán kapcsolódik az anyag a mához, s a lakóhely megismerését, megszerettetését tekinti feladatának.

Érdeemes idézni a gyermekekhez szóló bevezetőt: *„Mindenütt jó, de legjobb otthon! Így tartja ezt a régi szép közmondás. Miért otthon a legjobb? Azért, mert ott szeretnek bennünket, ott minden és mindenki ismerős. Közös az örömünk, a bánatunk. Hol vagyunk otthon? Csak a szüleinek házában? Vagy az iskolánkban, a városunkban és a hazánkban is? Mindenütt otthon vagyunk, ahová ismeretek, élmények és a szeretet láncai kötnek.”* S a munkafüzete szerepét így határozza meg a tanulók számára: *„Segít abban, hogy szeresd és otthonodnak érezd a városunkat, Tisza-kécskét, magadénak vadd múltját és jövőjét.”*

A füzet használatát négy évre tervezeték.

Az 1. osztályosok húszoldalmi fejezete a család, a rokonság belső köreiből indítja a világgal való ismerkedést, az otthonból az iskola felé vezet az út, s a téli meg a tavaszi ünnepkör rövid áttekintése után a népi gyermekjátékok felé fordítja a tanuló figyelmét. A feladatok alkalmat adnak szavak írására, családi fénykép beragasztására, köszöntő versike megtanulására, rajzra, színezésre, néhány alapvető közlekedési tábla megismerésére, karácsonyfadísz készítésére, kiszámolók, dalok, játékok megtanulására.

A 2. osztályosok fejezete 30 oldal terjedelmű. A kiindulópont továbbra is a család, de már alkalom kínálkozik a nagyszülői nemzedéken keresztül az életmód változásainak az érzékeltesítésére. A szokások közül a szüretet emelik ki jó érzékkel, hiszen ennek sokszínű témakörében szóba kerül a gazdálkodás, a szórakozás, a játék, a dal, a viselet néhány érdekes jellemzője. Fényképek keltenek érdeklődést a helytörténeti gyűjtemény régi tárgyai iránt, s tágul az előző évben csak az otthon és az iskola környezetére korlátozódó helyismeret; a tisza-kécskei séta által az egész város a tájékozódás terepévé lesz. Jeles épületekhez, emlékművekhez, emlékhelyekhez kerülnek közelebb. Ennek az osztálynak az anyaga is dallal kísért gyermekjátékokkal zárul.

A 3. osztályosoknak szóló rész 38 oldal terjedelmű, tovább bővül tehát a tananyag. A munkáltató jelleg továbbra is érvényesül; a rajzok, rövid megfogalmazások mellett anyaggyűjtést, rejtvényt adnak feladatul, több az olvasnivaló, és a munka során jártasságra tesz szert a tanuló a térképen való tájékozódásban. A család tágabb rokoni kapcsolataival foglalkoznak, elmélyül a városismeret; a külterület jellemzőire, a Tiszára, a termelés bizonyos elemeire is kiterjed már a figyelem. A kialakulóban lévő arborétum lehetőségeit kihasználva foglalkoznak a növény- és állatvilággal. További új vonás a településtörténeti visszpillantás, az építkezés mód változásának, a mesterségeknek a megfigyelése. A népi gyermekjátékok köre ebben az évben is tovább gyarapodik.

A 4. osztályosok számára 40 oldalnyi feladatsor szolgál. A család témakörében négy nemzedék számbavételére, családfa készítésére vállalkozhatnak, s az ünnepekhez is a nagyszülői nemzedék szokásvilágát fölledve közelednek. Sajátos vonása ennek a fejezetnek a költő Szabolcska Mihály megidézése, aki tisza-kürtön született, s gyermekkorát Ókékcskén töltötte, a helyi irodalmi hagyománynak ő a legjelesebb személyisége. Ez indokolja, hogy kilenc oldalon át foglalkozzanak vele a tanulók; életrajzával, emlékhelyeivel, verseivel. Dicséretes, hogy mindez az életkori sajátosságoknak megfelelő módon történik, a szövegek nevelő hatásúak. A várossal való ismerkedés eljut a megye szintjéig. A Kiskunsági Nemzeti Park, a Közép-tiszai Tájvédelmi Körzet bemutatása révén a természetismeret és a környezetkultúra elmélyítéséhez ad anyagot itt a munkafüzete. Két fejezettel folytatódik a várostörténet. Nem feledkeznek meg Móricz Zsigmond 1935-ben történt kécskei látogatásáról, akkor írt újságcikkről, s föl-

használják azt is, meg Emmer Gábor tanító 1938-ban kiadott településrajzát is ahhoz, hogy a múlt néhány jellemző vonását a tanulók megismerjék, azt a jelennel szembesítsék. A negyedikesek is tájíthatják játéksmeretüket, népdalkincsüket e munkafüzet segítségével.

A munkafüzetet négyoldalnyi (nagyírást színes) képmelléklet egészíti ki, teszi még vonzóbbá, s tíz könyvet ajánlanak az érdeklődőknek a helyismeret elmélyítéséhez. A jól megválasztott anyag, a gyermeket közvetlenül megszólító hangnem, a sokoldalú szemléltetésre és munkáltatásra való törekvés minden bizonnyal a gyakorlatban is sikeressé teszi ezt a kitűnő ízléssel megformált kiadványt. Segítségét, ötleteket adhat más tájak nevelői számára is a kisiskolások helyismereti nevelésének szolgálatában.

Kováts Dániel

Hon- és népismeret a tiszakécskei általános iskolák helyi tanterveiben

1. A 2000-ben kiadott kerettanterv az általános iskolák 1–4. évfolyamai számára is tartalmaz helytörténeti, honismereti vonatkozású részeket. Erre épít nevelőmunkánk.

A *célok és feladatok* között a magyar nyelv és irodalom olvasmányanyaga ismereteket közvetít a társadalomról és a természetről, a hazáról, a családról és más alapvető személyes emberi kapcsolatokról. Népiünk múltjának története és példa értékű személyiségeinek ismerete erősíti tanulóink nemzeti azonosságtudatát. A környezetismeret tanítási-tanulási folyamatában elsősorban a tanuló lakóhelyi, iskolai, települési környezetének megismertetésére, megszerettetésére kell törekednünk, ezen keresztül segítjük olyan magatartás kialakulását, mely az élő és élettelen környezet megővését, védelmére ösztönöz, erősíti a lakóhelyhez való kötődést. Az ének-zene közvetítheti a szűkebb zenei környezet kultúráját, a vizuális kultúra gyarapítása helyi motívumokkal gazdagítható, a technika és életvitel témakörében az adott lakókörnyezet előnyeinek és hátrányainak felismerésével foglalkozhatunk.

A *fejlesztési követelmények* sorában szervesen helyezkednek el a környezet, az ember, a hon ismeretét szolgáló elemek. Elég ha arra a követelményre utalunk, hogy a tanuló ismerkedjen szűkebb környezetének kulturális és vallási emlékeivel, hagyományaival; gyakorolja azokat a tevékenységeket, szokásosságokat, szokás otthona, lakóhelye, a szülőföldje és a hazája megismeréséhez, megbecsüléséhez, szeretetéhez vezetnek.

A *tananyag* a célok és feag a célok és fejtásához, a fejlesztési követelmények teljesítéséhez minden évfolyamon konkrét lehetőségeket teremt a nevelőmunka számára. Az 1. osztályban a magyar nyelv és irodalom keretében foglalkozunk például a mindennapi érintkezés nyelvi fordulataival, a család és a családtagok kapcsolataival; a tánc és dráma tanítása közben énekes népi gyermekjátékokat kapcsolunk össze mozgással; a környezetismeret lehetőséget ad az évszakokhoz kapcsolódó helyi ünnepek, szokások megismerésére, az iskola és környéke, a lakóhely jellegzetességeinek felismerésére; az ének óráin népi gyermekjátékok, mondókák, az ünnepkörök dalai hangzanak el; a rajzóra alkalmat ad helyi műalkotások (szobrok, képek) megfigyelésére; a technikai és életvitel néhány kézműves szakma azonosításához vezethet el. A 2. osztály mündezt tovább bővíti, sor kerül énekes népi gyermekjáték előadására, a település neves helyeire vezető séta pedig alkalmat ad a nevezetes épületek, a természet formák megfigyelésére, számbavételére, a helytörténeti bemutatóhely, kiállítás megtekintésére. A 3. osztályban tájékozódnak a tanulók a lakóhely irodalmi vonatkozásairól, irodalmi és történelmi emlékhelyeiről, térképészlet készül a településen belüli pontos tájékozódás érdekében, helyi példákön figyelik meg a jelen és a múlt néhány tárgyát, a lakóhely jellegzetes építményeinek, berendezéseinek szemrevételezése kapcsán. A 4. osztály tananyaga tovább tájíítja a kört a régió felé, a tanulók gyűjtőmunkát végeznek a történelmi és irodalmi emlékek körében, felkutatják híres emberek helyi kapcsolódásait, közvetlen tapasztalatok alapján ismerik meg a lakóhely jellemző földrajzi alakulatait, szűkebb és tágabb környékét. A szülőföld dalkincse, népi építészete, műemlékei, helytörténeti gyűjteményei, közgyűjteményei személyes kötődéssel nyílnak meg a tanulók előtt.